

Recenzja rozprawy doktorskiej pana mgr Waldemara Szeplińskiego pt. **Semantyczno-derywacyjna analiza antroponimów w komedii Arystofanesa pt. *Acharnejczycy* i ich przekładów na język angielski i polski**, wykonanej pod kierunkiem pani prof. dr hab. Krystyny Tuszyńskiej

1. Struktura, treść i metodologia rozprawy

Struktura rozprawy:

Rozprawa doktorska pana mgr Waldemara Szeplińskiego pod powyższym tytułem, bardzo obszerna (414 stron), ma następującą strukturę: Wykaz ważniejszych skrótów, Uwagi wstępne, cztery rozdziały (1-4), Podsumowanie, Summary, Bibliografia. Z punktu widzenia kompletności elementów strukturalnych recenzowana rozprawa nie zawiera żadnych uchybień. Z punktu widzenia procentowego udziału poszczególnych rozdziałów w całokształcie rozprawy, jest on następujący: Rozdział I (18 stron) – 4,35%, Rozdział II (30 stron) – 7,25%, Rozdział III (218 stron) – 52,65%, Rozdział IV (110 stron) – 26,6%. Zatem Rozdziały III i IV stanowią rdzeń recenzowanej rozprawy.

Treść i metodologia rozprawy:

Rozprawa ma charakter wyraźnie interdyscyplinarny, podejmuje bowiem nie tylko zagadnienie antroponimów, zatem plasuje się w onomastyce, niezwykle ważnym dziale językoznawstwa ogólnego, opisowego i historycznego z jednej strony, lecz z drugiej zaś ma charakter literaturoznawczy i translatoryczny z odniesieniami do kulturoznawstwa. Takie jej (między)usytuowanie sprawia, że jest ona klasycznym przykładem coraz silniej obecnego w badaniach humanistycznych wielowątkowego nurtu dociekań. Jest tym bardziej warta rozpoznania, przede wszystkim z punktu widzenia sprawności opisowo-wyjaśniających poszczególnych badaczy, którzy podejmują się wykonania tak szeroko zarysowanych i z natury rzeczy erudycyjnych projektów badawczych. Takim właśnie badaczem jest pan mgr Waldemar Szepliński, którego rozprawa ma właśnie wyżej zarysowany wielowątkowy i jednocześnie erudycyjny horyzont badawczy.

Już zresztą uwagi wstępne zdradzają wszechstronną erudycję autora i dbałość o techniczną stronę swojej obszernej rozprawy, bowiem zawiera w nich odniesienia do

określonych wydań analizowanej w rozprawie komedii Arystofanesa, przedstawia zasady pisowni (ortografia imion greckich), zapis imion zlatynizowanych (tj. za pomocą alfabetu łacińskiego), pisownię tytułu analizowanej komedii Arystofanesa, sposób cytowania, notacje wersów rzeczonego utworu, tłumaczenie cytatów w języku angielskim i datowanie. Uwagi te stanowią bardzo wygodną dla czytelnika i niezbędną część techniczną rozprawy, której obecność recenzent odnotowuje z satysfakcją.

We Wstępie recenzowanej rozprawy autor przedstawia cele swojego projektu badawczego, który określa jako bliższy perspektywie językoznawczej. Nie dziwi to, ponieważ onomastyka jako dział językoznawstwa ma charakter zarówno semantyczny (zawartość znaczeniowa, 'sensowność' jak zgrabnie stwierdza autor, leksykonu (leksemów), w tym, oczywiście, imion) jak i morfologiczny (tutaj derywacyjny) aspekt w odniesieniu do analizowanego materiału.

Rozdział pierwszy recenzowanej rozprawy, procentowo najmniejszy (zob. uwagi w części omawiającej strukturę rozprawy), poświęcony jest omówieniu przedstawieniu ram teoretycznych rozprawy, w tym poziomów: analizy semantycznej, analizy derywacyjnej, analizy antroponimów, oraz analizy tłumaczeń. Autor korzysta w swoich konstrukcjach teoretycznych z wkładu do językoznawstwa ogólnego i opisowego ze strony wybitnych przedstawicieli językoznawstwa polskiego i światowego. Zarysowuje zakres pojęciowy swojej rozprawy w sposób precyzyjny i nie ujawniający żadnych sprzeczności wewnętrznych, co pozwoli mu w dalszej części rozprawy zastosować ten aparat bezbłędnie, zwłaszcza w swoich analizach.

Rozdział drugi rozprawy poświęcony jest zarówno przedstawieniu analizowanego utworu Arystofanesa w szerokim kontekście komedii starożytnej i szerzej w kontekście niezwykłego dla rozwoju literatury światowej zjawiska antycznej komedii greckiej jak i w kontekście historii tłumaczeń utworu Arystofanesa, w tym na język angielski i język polski. Jedyna uwaga, którą zgłasza recenzent w tym momencie, jest ewentualne rozważenie dla celów publikacyjnych podziału rozdziału drugiego na dwa samoistne rozdziały: a mianowicie, na rozdział poświęcony utworowi Arystofanesa w szerokim kontekście kultury i literatury starogreckiej i zupełnie osobny rozdział poświęcony jej tłumaczeniom na wybrane nowożytnie języki europejskie (tutaj angielski, polski). W ten sposób autor uniknie mieszania 'żywiół', tj. omówienia utworu i jego tłumaczeń, który to 'żywiół' jest tylko (acz ważną) neofilologiczną pochodną i w tym sensie 'żywiółem' będącym przedmiotem osobnej prezentacji w ramach niniejszej rozprawy. Podział na fundującą filologię klasyczną i wyprowadzoną z niej filologię nowożytną stałby się w ten sposób bardziej wyrazisty.

Rozdział trzeci rozprawy, centralny dla całej pracy, poświęcony jest ‘analizom’, jak tego chce autor. Owe analizy stanowią kwintesencję rozprawy i tutaj autor demonstruje nie tylko obezwładniającą erudycję ale także swobodę prezentacji zebranego przez siebie bardzo obszernego materiału. Pomaga mu w tym przygotowany z precyzją schemat pojęciowo-badawczy przedstawiony i omówiony w Rozdziale pierwszym. Jest to rozdział ukazujący całe bogactwo leksykalno-morfologiczne starożytnej greki i daje filologom nowożytnym wyobrażenie o wielkim zaawansowaniu językowym starożytnej greki w graficznym porządku komunikacyjnym. Jedynym zastrzeżeniem, które może poczynić tutaj recenzent, jest stwierdzenie, że nazwa tytułu Rozdziału trzeciego, *Analizy*, wydaje się zbyt lakoniczna, co nie pozwala czytelnikowi w łatwy sposób przewidzieć treści. Nazwa mogłaby brzmieć: *Analizy tekstowo-antroponimiczne*. Uwaga ta wszakże nie pomniejsza wielkiej wartości poznawczej tego Rozdziału.

Rozdział czwarty, kolejny zasadniczy rozdział tej rozprawy, bodaj najważniejszy, zawiera w sobie bardzo obszerną prezentację wniosków autora wraz z bardzo obiecującą częścią dotyczącą zarysowania kierunków przyszłych badań. W części omawiającej przeprowadzone badania, autor prezentuje niezwykle wnikliwą analizę antroponimów o charakterze typologicznym, do czego ma pełne prawo na podstawie tak szeroko zaprezentowanego materiału badawczego. Analiza typologiczna jest nie tylko uprawniona na gruncie rozważań semanto-morfologicznych, ale też jest wręcz pożądana. Autor całkowicie spełnia te oczekiwania, stąd recenzent stwierdza, że stanowi owa analiza nie tylko logiczne rozwinięcie całego projektu badawczego, ale też jest twórczym i w pełni oryginalnym wkładem autora do badań w zakresie językoznawstwa ogólnego, opisowego i nawet porównawczego (w sensie porównań materiału starogreckiego z wybranymi językami nowożytnymi). Jako neofilolog pozwalam sobie tylko na uwagę, że podrozdział 4.3.3 pt. *Kierunki przyszłych badań* mógłby mieć bardziej adekwatną nazwę pt. *Kierunki przyszłych badań na gruncie neofilologii i translatoryki*.

Część zatytułowaną *Summary* przyjmuję jako nie zawierającą żadnych uchybień stylistyczno-gramatycznych, co, oczywiście, dobrze świadczy o autorze jako absolwencie studiów anglistycznych w Polsce.

Załączona do tekstu rozprawy 14-stronicowa bibliografia zawiera w sobie wiele fundamentalnych prac, których obecność w tym zestawieniu zdradza niewątpliwą erudycję autora oraz podkreśla, że badania danego autora (w tym i autora niniejszej rozprawy), choćby nie wiem jak oryginalne, muszą uwzględniać wcześniejsze osiągnięcia myśli ludzkiej w wybranych zakresach tematycznych. Autor czyni to w sposób satysfakcjonujący.

2. Język rozprawy:

Rozprawa została napisana w języku rodzimym autora, języku polskim, co recenzent podkreśla ze szczególnym zadowoleniem. Każde bowiem użycie języka polskiego w działalności naukowej w Polsce jest przejawem szacunku dla tego języka, jego siły opisowo-wyjaśniającej i jego naukowej żywotności vis-a-vis innych języków, które osiągnęły status języków dyskursu naukowego.

3. Wniosek końcowy:

Biorąc pod uwagę niezwykle ważną dla rozwoju naukowej refleksji interdyscyplinarnej w zakresie humanistyki, w szczególności zaś w zakresie językoznawstwa ogólnego, opisowego, historycznego i translatoryki z elementami kulturoznawstwa, tematykę recenzowanej rozprawy, zastosowany niezwykle umiejętnie i w sposób dojrzały dyskurs naukowy, wysokie walory poznawcze (intelektualno-informacyjne) rozprawy, jej całościowy charakter, recenzent uważa, że spełnia ona z naddatkiem wymogi stawiane rozprawom doktorskim. Tym samym recenzent wnioskuje:

- (a) o dopuszczenie autora recenzowanej rozprawy, pana mgr Waldemara Szeplińskiego, do dalszych etapów przewodu doktorskiego,
- (b) o nagrodzenie pana mgr Waldemara Szeplińskiego nagrodą naukową za wybitną rozprawę doktorską,
- (c) o rozważenie możliwości ogłoszenia drukiem niniejszej rozprawy.

Prof. dr hab. Stanisław Puppel